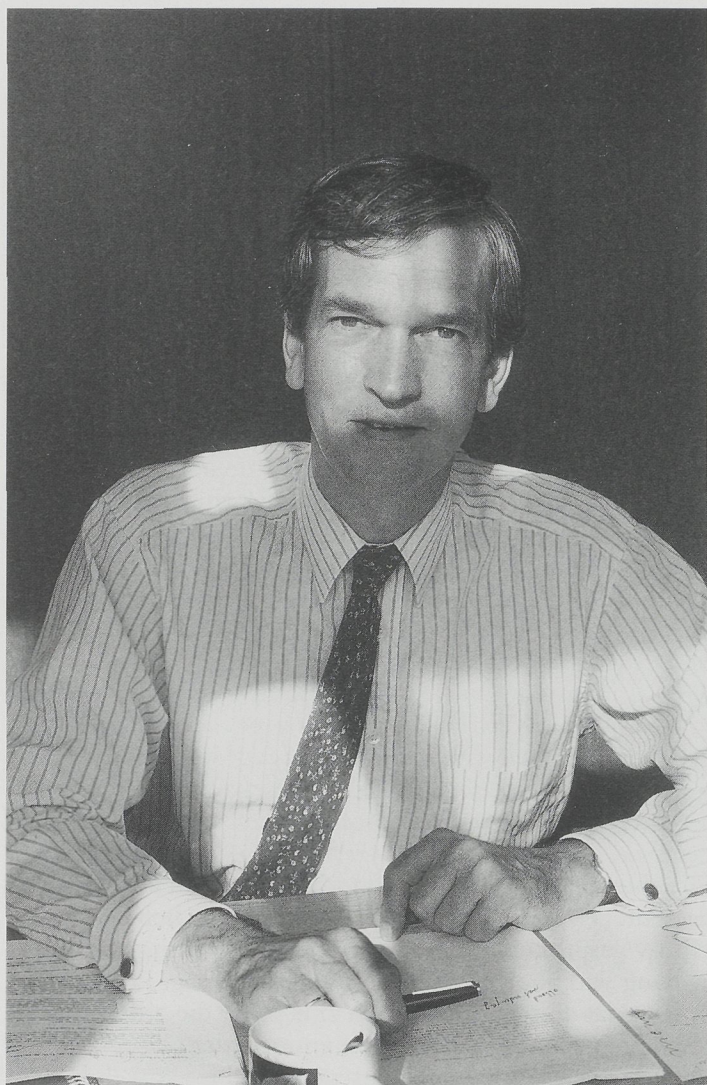

Prof. dr. ir. P. Vellinga: "Waar mogelijk preventief bezig zijn."

De onzichtbaarheid van het gevaar brengt de milieubeweging er bijna onontkoombaar toe de doses angst en paniek op te voeren. Hoe moet je immers kwaad worden op iets wat zich aan de waarneming onttrekt? We moeten ons niet laten bedriegen door onze zintuigen, is het antwoord. We hebben het niet in de gaten, maar we worden stiekem door het gevaar beslopen. Juist de onzichtbaarheid maakt alles extra verraderlijk. Het kwaad is geschied voordat we er erg in hebben en is vervolgens niet meer ongedaan te maken.

Een dergelijke strategie heeft zijn bezwaren. Het leidt zogezegd tot een manipulatie van de angst en een verdringing van de realiteit. Toen enkele jaren geleden in de troonrede geremd werd dat op het gebied van het milieu, met name lucht en water er op vooruit waren gegaan, brak de hel los. De suggestie dat het de goede kant opgaat, is strategisch ongewenst. Het laat de mensen teruggedommelen in hun sluimer. Maar een te grote dosis angst en paniek kan contra-productief uitwerken. Als het contrast tussen de afgeschilderde gevaren en de waarneembare realiteit al te groot wordt, is een reactie van onverschilligheid op den duur onvermijdelijk: ze kunnen me nog meer vertellen; het zal mijn tijd wel duren; zijn we niet aan het vechten tegen fantomen?

Enige relativisering lijkt niet misplaatst. Karel Beckman doet dat dan ook naar hartelust. Wat hem betreft is zo'n radicale verandering van de samenleving helemaal niet

Kabelbranderijen in Culemborg die via lucht en sloten zoveel gifstoffen verspreiden, dat de bodem in de wijde omgeving sterk verontreinigd is met metalen als lood, koper en antimoon.

nodig. "Er zijn mensen die zeggen, laten we nu alvast ingrijpende maatregelen nemen ook al bestaat er nog geen absolute zekerheid omtrent de gevaren die de aarde heten te bedreigen. Dat is het zogenaamde voorzorgsprincipe. Dat klinkt allemaal heel leuk en aardig, maar alles heeft behalve baten ook kosten. Er is geen bezwaar tegen om zuinig te zijn met energie, maar als je over een reductie van de CO₂-uitstoot met vijftig procent praat, heb je het niet over energiebesparing maar over een totale omwenteling van de maatschappij.

Spuitsbussen

"Een ander voorbeeld: de cfk's die in spuitbussen en koelkasten zitten. Daar is voor tientallen miljarden in geïnvesteerd. Ze hebben veel voordelen, ze zijn niet vervuילend en maken de leidingen niet kapot. Nu kunnen we de cfk's verbieden op grond van het twijfelachtige vermoeden dat ze de ozonlaag aantasten. Maar hoe zit het dan met de volgende chemische stof? Wat kan die niet mogelijkwijs voor schade aanrichten? Je moet een criterium hebben, anders kun je alles wel verbieden. Ik zou het willen vergelijken met de vrijheid van meningsuiting. Het leven is risico nemen, we doen van alles waarbij mogelijk risico aanwezig is. Als je van tevoren moet aantonen dat misschien over honderd jaar mensen kanker zullen krijgen van een stof waarbij nu geen enkele schadelijke werking kan worden aangetoond, kun je alles wel verbieden.

"Uiteraard zijn er milieuproblemen maar die zijn er altijd geweest. In de dertiende eeuw was er ook luchtvervuiling. Om te overleven moet de mens wel ingrijpen in de natuur. Ik heb nu de indruk dat bepaalde zaken misbruikt worden voor ideologische doeleinden. Het klinkt een beetje cynisch maar veel politici en wetenschappelijke experts hebben een belang, bijvoorbeeld inzake subsidie en werkgelegenheid, om te overdrijven. Maar wie als expert zich het recht aanmeet om te overdrijven, begeeft zich op een gevaarlijk pad. De laatste ontwikkeling op het milieugebied is dat het binnenmilieu gevaarlijk heet te zijn. Een groot probleem waar hoognodig iets aan gedaan moet worden. Maar ik heb niet de indruk dat ik in mijn huiskamer bezig ben dood te gaan."

De ondergang van de wereld als gevolg van een milieucrisis is nog allerminst met wetenschappelijke zekerheid vastgesteld, vindt Karel Beckman. Hij relateert het milieu-gevaar en probeert de problemen terug te brengen naar wat realistischer proporties. Of relateert hij zo ver gaand dat er helemaal geen probleem meer overblijft? Geen zorgen voor de dag van morgen, trap het gaspedaal nog maar eens stevig in, douche rustig een kwartiertje extra. Komt het daar in wezen niet op neer?

Het oordeel van prof. dr. ir. P. Vellinga, hoofd van het Instituut voor Milieuvraagstukken aan de Vrije Universiteit, is vernietigend. "Dat boekje van Beckman", zegt hij, "moet je zien in de categorie: de aarde is plat en de jodenvervolgingen hebben niet plaatsgevonden. Het is een

PETER WOLTERS